

Keuze uit de aanwinsten van het Rijksprentenkabinet

Afb. 1. HENRI JOSEPH HARPIGNIES (Valenciennes 1819–Saint-Privé 1916).
Landschap met rivierdal in Zuid-Frankrijk.
Potlood en aquarel, 139 × 416 mm. Onderaan gesign. en gedat.: *H. J. Harpignies, 1861*.
Herk.: Verz. Van Dedem; Kunsthandel Robert Noortman, Hulsbergen-Londen. Aankoop 1980. (inv. nr. 1980: 56).

Afb. 2. SAMUEL PALMER (Newington 1805–Redhill 1881).
Weg in een Italiaans bergland-schap.
Potlood, aquarel en dekverf op grijs papier, 298 × 454 mm.
Opm.: De tekening wordt door Palmers biograaf Raymond Lister in 1839 gedateerd.
Herk.: George Richmond (?); The Hon. Mrs. Arthur Davey (kleindochter van G. Richmond); veiling Londen (Christie) 28-6-1940, nr. 45; Carl Winter; Helen Barlow; Jeremy Barlow, veiling Londen (Christie) 20-11-1979, nr. 155; Kunsthandel Morton Morris & Co., Londen. Geschenk Rijksmuseum-Stichting en Belpoort Familienstiftung, Zürich, 1980 (inv. nr. 1980: 25).

Afb. 3. JOZEF ISRAËLS (Groningen 1824–Den Haag 1911).
Staand meisje in bloementuin, verso: niet voltooide aquarel van een landschap.
Potlood en aquarel, 162 × 248 mm.
Opm.: Behoort tot een grote verzameling tekeningen van Jozef Israëls, waarvan het Rijksprentenkabinet in 1979 $\frac{1}{3}$ deel ten geschenke ontving.
Herk.: Veiling Amsterdam (P. Brandt) 16-12-1952, in nr. 1114. Geschenk N.N., 1979 (inv. nr. 1979: 299).

Afb. 4. HENDRIK JAN CAREL LINSE (Amsterdam 1843–Den Haag 1906).
Portret van Charles Rochussen in zijn atelier.
Aquarel, 295 × 166 mm.
Rechts onderaan gesigneerd: *J. Linse*. Opschrift verso: *Chs Rochussen door J. Linse A: 1879*.
Herk.: Mevrouw K. van Staal, Amsterdam. Aankoop 1980 (inv. nr. 1980: 23).

Afb. 5. AUGUSTUS ALLEBÉ (Amsterdam 1838–1927).
De Golf van Arcachon.
Aquarel over een potloodschets, 495 × 348 mm. Links onderaan opschrift *Arcachon* en gesigneerd en gedateerd *Allebé, 27 août 1876*.

Opm.: Gezien door Vincent van Gogh op de tentoonstelling van de Ned. Aquarellisten in Den Haag in 1882 (nr. 3) en vermeld in brief nr. 232 aan zijn broer Theo.
Herk.: Mr. G. H. G. Ras (1882); Kunsthandel B. Houtakker, Amsterdam. Aankoop 1980 (inv. nr. 1980: 36).

Afb. 6. LEO GESTEL (Woerden 1881–Hilversum 1941).
Zittend meisje in Japanse kleding.
Zwart en gekleurd krijt, 455 × 311 mm. Links onderaan gesigneerd *Leo Gestel*.
Herk.: Jan Ponstijn; Mevrouw H. C. Baruch-Ponstijn, Bergen, N.H. Aankoop 1980 (inv. nr. 1980: 30).

Afb. 7. LEO GESTEL (Woerden 1881–Hilversum 1941).
Ontwerp voor de affiche van de 19de jaarlijkse tentoonstelling van St. Lucas in het Stedelijk Museum te Amsterdam, 1909.
Potlood en aquarel, 307 × 203 mm.
Opm.: Gekocht samen met een tweede ontwerp door Leo Gestel (inv. nr. 1980: 32).
Herk.: als bij afb. 6 (inv. nr. 1980: 33).

Afb. 8. DICK KET (Den Helder 1902–Bennekom 1940).

De vader van de schilder slapend.

Zwart, rood en gelig krijt op licht grijsbruin papier, 332 × 277 mm. Verso: gedeelte van een portret.

Litt.: W. J. de Gruyter, *Dick Ket*, Arnhem 1962, nr. 138, afb. 82.

Herk.: Geschenkn van Mevrouw N. J. Hagelen-Schilt, Velp, 1980 (inv. nr. 1980: 28).

Afb. 9. INDIA, CHAMBA, ca. 1785.

Tafereel met de geschiedenis van een echtgenoot die kluizenaar wordt, waarop zijn vrouw zich uit wanhoop van de bovenverdieping van het huis stort (voorgesteld in een aantal parallelle scènes).

Miniatuur in dekverf, 300 × 320 mm.

Herk.: Veiling Londen (Christie) 9-11-1977, nr. 74, met afb. (als: probably Kangra, 1820); Kunsthandel Spink, Londen; Kunsthandel J. Polak, Amsterdam. Aankoop 1979 (inv. nr. 1980: 1).

Afb. 10. Anonieme Japanse kunstenaar in de stijl van SUGIMURA JIHEI, ca. 1710. Liefdespaar, een blad uit een *shunga* (erotisch) album. Houtsnede, *oban* formaat, 265 × 364 mm.

Opn.: Het gedicht op het scherm achter het paar luidt: *Stoutmoedig,*

is op de berg Koya een jonge vrouw geklommen al paddestoelen zoekend zal ze wel verdwalen.

De berg Koya was een heilige berg, waarop verscheidene kloosters lagen en een verboden gebied voor vrouwen. De jongeman op de prent is een *wakashu*, een wat verwijfde jongen. Het gedicht schijnt er op te duiden dat de toenaderingspogingen van de vrouw

niet veel succes zullen hebben. De kunstenaar die deze prent ontwierp, werkte in Edo omstreeks 1710, in de stijl van Sugimura Jihei. Er zijn andere erotische prenten van hem bekend waarop net als hier het karakter *kiri* (pauwlonia) groot op een kimono voorkomt.

Litt.: *Exhib. cat. Ukiyo-e prints and paintings – The primitive period, 1680–1745*, The Art Institute of Chicago 1971, no. 128 (als Okumura Masanobu). Herk.: Kunsthandel H. Berès, Parijs (als Moronobu). Aankoop uit het F. G. Wallerfonds, 1980 (inv. nr. 1980:93).

Afb. 11. CHŌKŌSAI EISHŌ (werkzaam ca. 1789–ca. 1800 Edo).

Een hoveling ontvangt bloemen op een waaier: De avondgezichtjes (Yūgao), ca. 1790. Drieluik, kleurenhoutsneden, ieder blad *oban* formaat, ca. 392 × 258 mm.

Opn.: Het drieluik vormt een illustratie van een episode uit de amoureuze avonturen van Genji. Hier is het begin afgebeeld. Wanneer Genji zijn oude voedster bezoekt, ziet hij een rijk bloeiende plant 'avondgezichtjes' (een soort wikke), die over de schutting van haar burens groeit. Genji's page plukt wat bloemen en krijgt een waaier om ze op te doen. Op de waaier is een gedicht geschreven, dat Genji zo treft, dat hij contact zoekt met de schrijfster.

Litt.: *The age of Utamaro, Catalogue of the collection of Japanese prints*, vol. 2, Rijksprentenkabinet, Rijksmuseum, Amsterdam 1979, nr. 113. Herk.: Verz. Ch. Haviland, Parijs; Verz. C. Cognacq, Parijs; Verz. F. Lugt, Fondation Custodia, Parijs. Geschenkn van de Rijksmuseum-Stichting, 1980 (inv. nr. 1980:2).

Afb. 12. KATSUSHIKA HOKUSAI (Edo 1760–1849 Edo).

Fuji achter bloeiende kersenbomen, ca. 1805.

Kleurenhoutsnede met blinddruk, *surimono*, lang formaat 204 × 522 mm. Gesigneerd: *Gakyojin Hokusai ga*.

Opn.: Het is niet zeker of het hier een eerste of een latere uitgave betreft, omdat de gedichten, die oorspronkelijk boven de prenten waren gedrukt, hier ontbreken.

Herk.: Verz. L. Gonse, Parijs; Verz. F. Lugt, Fondation Custodia, Parijs. Geschenkn van de Rijksmuseum-Stichting, 1980 (inv. nr. 1980:6).

Afb. 13. KATSUSHIKA HOKUSAI (Edo 1760–1849 Edo).

Danseres met orkest, ca. 1805. Kleurenhoutsnede, *surimono*, lang formaat 191 × 508 mm.

Gesigneerd: *Gakyojin Hokusai ga*.

Opn.: Een geisha danst voor een orkest bestaande uit twee *samisenspeelsters*, een zangeres en een *tsutsumi* (handtrommel)-speler. Achter de schuifdeuren zijn drie vrouwen zichtbaar die toekijken. Op de achterzijde van deze *surimono* bevindt zich een uitnodiging voor een dansvoorstelling door de *geisha* uit de Fukugawa-wijk met een programma van vijf verschillende dansen.

Herk.: Verz. L. Gonse, Parijs; Verz. F. Lugt, Fondation Custodia, Parijs. Geschenkn van de Rijksmuseum-Stichting, 1980 (inv. nr. 1980:5).

Afb. 14. KATSUSHIKA HOKUSAI (Edo 1760–1849 Edo).

Houtzagerij in de bocht van een rivier.

Illustratie bij een gedicht van Harumichi no Tsuraki uit de serie *Hyakunin Isshu no Uba ga etoki* ('De honderd gedichten uitgelegd door een min'), ca. 1834.

Kleurenhoutsnede, *oban*

formaat, 250 x 373 mm.
 Gesigneerd: *Zen Hokusai Manji*, uitgeversstempel van Nishimuraya Eijudo; censuurstempel: *kiwane*.
Opm.: De prenten in deze serie zijn soms parodiërende, soms serieuze illustraties bij de beroemdste Japanse anthologie de *Hyakunin Isshu* (Van honderd dichters ieder één gedicht verzameld) uit de 13de eeuw. Deze prent illustreert gedicht nr. 32:
*In de bergrivier,
 opgebouwd door de wind,
 De oeverbeschoeiing,
 Het zijn slechts acerbladen,
 Die niet kunnen wegdrijven.*
 De twee mannen die het houtblok zagen, komen net zo voor op één van de prenten in de serie met 36 gezichten op de Fuji.
Litt.: *Cat. Tokyo National Museum*, III, nr. 3885.
Herk.: Verz. Hayashi Tadama-sa, Parijs; Kunsthandel Mme. H. Bérés, Parijs; Verz. F. Lugt, Fondation Custodia, Parijs. Geschenk van de Rijksmuseum-Stichting, 1980 (inv. nr. 1980:3).

Afb. 15. UTAGAWA KUNIYOSHI (Edo 1797-1861 Edo).
 Oplpende straat in *Kasumigaseki*, uit een serie van tien prenten *Tōto Meishō* (Beroemde gezichten op Edo), ca. 1832. Kleurenhoutsnede, *oban* formaat, 246 x 371 mm. Gesigneerd: *Ichiyusai Kuniyoshi ga*. Uitgeversmerk van Kagaya Kichibei; censuurstempel: *Kiwame*.
Opm.: Dit is een van de eerste series waarin Kuniyoshi Europese ideeën, zoals hier het perspectief, verwerkt. De plaats die afgebeeld is, lag op de top van een heuvel dicht bij het paleis van de *shōgun* en was het begin van de grote weg naar de noordoostelijke provincies. Links en rechts zijn de buitenmuren van de paleizen van twee adellijke families, de

Asano en de Kuroda, te zien.
Litt.: *Cat. Tokyo National Museum*, III, nr. 3085.
Herk.: Verz. Ch. Haviland, Parijs; Verz. F. Lugt, Fondation Custodia, Parijs. Geschenk van de Rijksmuseum-Stichting, 1980 (inv. nr. 1980:11).

Afb. 16. UTAGAWA KUNIYOSHI (Edo 1797-1861 Edo).
 Kreeft en vissen bij een vislijn, ca. 1837. Kleurenhoutsnede, *tanzaku*-formaat, 374 x 125 mm. Gesigneerd: *Ichiyusai Kuniyoshi ga*; uitgeversmerk van Tsujioka Bunsuke.
Opm.: Uit een serie met twaalf prenten met vissen e.d., die tamelijk zeldzaam is. Ook het onderwerp is voor Kuniyoshi, die bekend is om zijn helden-voorstellingen en caricaturale onderwerpen, nogal ongewoon. Een ander exemplaar van deze prent in een veel donkerder druk bevindt zich in de collectie Merlin Daily.
Litt.: *Exhib. Cat. Ukiyo-e by Utagawa Kuniyoshi*, Riccar Art Museum, 1978, nr. 222.
Herk.: Verz. Haviland, Parijs; verz. F. Lugt, Fondation Custodia, Parijs. Geschenk van de Rijksmuseum-Stichting, 1980 (inv. nr. 1980:9).

Afb. 17. UTAGAWA KUNIYOSHI (Edo 1797-1861 Edo).
Namazu (meerval) en vijf kleine vissen, ca. 1837. Kleurenhoutsnede, *tanzaku* formaat, 381 x 128 mm. Gesigneerd: *Ichiyusai Kuniyoshi ga* met stempel. Uitgeversmerk van Tsujioka Bunsuke.
Opm.: Uit dezelfde serie als de prent hierboven. Bij een andere staat van deze prent bestaat de achtergrond uit gestyleerde golven.
Litt.: *Exhib. Cat. Ukiyo-e by Utagawa Kuniyoshi*, Riccar Art Museum, 1978, nr. 223.
Herk.: Verz. Haviland, Parijs;

Verz. F. Lugt, Fondation Custodia, Parijs. Geschenk van de Rijksmuseum-Stichting, 1980 (inv. nr. 1980:10).

Afb. 18. KAWASE HASUI (1883-1957 Tokyo).
 Vrouw in de sneeuw voor de Shiba Zōjōji, 1925. Kleurenhoutsnede, *oban* formaat, 384 x 262 mm. Gesigneerd: *Hasui* met stempel; uitgeversmerk van Watanabe. Gedateerd: *Taisho 14* (= 1925).
Opm.: Hasui was een van de moderne Japanse kunstenaars, die op traditionele wijze houtsnedes ontwierpen, waarbij het snijden van de blokken en het drukken niet door de kunstenaars zelf gebeurde. De uitgever Watanabe heeft veel gedaan om juist deze traditionele manier van prentkunst in stand te houden. Hasui's werk bestaat vrijwel uitsluitend uit topografische prenten. De Shiba Zōjōji is een van de belangrijkste tempels van de Jōdo secte in Tokyo.
Herk.: Veiling Amsterdam (Paul Brandt) 23/27-4-1979, nr. 16. Aankoop uit het F. G. Wallerfonds, 1979 (inv. nr. 1979:131).

Afb. 19. OHARA SHŌSON (1877-1945).
 Twee vrouwen op een brug in de sneeuw, na 1926. Kleurenhoutsnede met diepdruk en met de hand aangebracht wit, *oban* formaat, 388 x 259 mm. Gesigneerd: *Shōson*; uitgeversmerk van Watanabe.
Opm.: Ohara Shōson, ook vaak met zijn kunstenaarsnaam Kōson aangeduid, is vooral bekend om zijn schilderijen en houtsnedes van vogels en dieren. Landschapsprenten zoals deze zijn betrekkelijk zeldzaam in zijn werk. Het is niet duidelijk welke plek hier

is afgebeeld, maar mogelijk is het bij de beroemde Ryōgoku-brug in Tōkyō waar een soortgelijke wilg stond.

Herk.: Kunsthandel R. Kruml, Londen (Cat. 22 [1979], no. 102). Schenking van Mr. Dr. A. Begheyn, Berg-en-Dal, 1980 (inv.nr. 1980:13).

Afb. 20. THEO VAN HOYTEMA (1863 – Den Haag – 1917). Affiche voor het 'Hoenderpark 1e klasse Den Honaart Voorburg'.

Litho, in bruin gedrukt, 645 × 455 mm (beeld).

Opm.: Waarschijnlijk is Theo van Hoytema de maker geweest van deze onbeschreven, misschien ook niet voltooide of in oplage verschenen affiche. Ten eerste zijn veel van de dieren op de affiche vrijwel gelijk aan die in Hoytema's boekje *Het leelijke jonge Eendje* (1893). Bovendien woonde hij vanaf juni 1894 in Voorburg.

Den Honaart was de naam van een landgoed aan de Vliet, gelegen schuin tegenover Hofwijck.

Herk.: Verz. D. Veeze, Amsterdam. Aankoop uit het F. G. Wallerfonds, 1980 (inv.nr. 1980:90).

Afb. 21. ODILON REDON (Bordeaux 1840–1916 Parijs). 'Sciapode'.

Ets, 202 × 150 mm, met potlood gesigineerd en geannoteerd 13/38.

Opm.: Ontstaan in 1892. Een overeenkomstige voorstelling is te vinden op litho VI van het album *A Gustave Flaubert* (1889): *les sciapodes: la tête le plus bas possible, c'est le secret du bonheur* (M.100).

Oorspronkelijk werden er slechts enkele afdrukken van het etsplaatje gemaakt. De annotatie duidt op de oplage van 38 (en niet 39 zoals Mellério vermeldt) die de Nederlandse

uitgevers Artz & De Bois in 1912 van het plaatje lieten drukken. In 1913 schonk De Bois het plaatje aan het Rijksprentenkabinet.

Litt.: A. Mellério, *Odilon Redon*, Parijs 1913, nr. 25.

Herk.: Kunsthandel S. Emmering, Amsterdam. Aankoop uit het F. G. Wallerfonds, 1980 (inv.nr. 1980:85).

Afb. 22. PIETER DUPONT (Amsterdam 1870–1911 Hilversum). Portret van Théophile Steinlen (1859–1923).

Gravure, 300 × 240 mm, met potlood gesigineerd.

Opm.: Het portret van Steinlen in zijn werkkamer, omgeven door grafisch- en tekenmateriaal, legde Dupont eerst vast in een uitvoerige krijttekening. Daarna begon hij in de winter 1900–1901 de gravure, om deze in november 1901 te voltooien.

Dupont had Steinlen leren kennen in Parijs waar hij sinds 1896 verbleef. Met de benoeming op zak tot professor in de graveerkunst aan de Rijksacademie in Amsterdam keerde Dupont in 1902 naar Nederland terug.

Litt.: W. F. Dupont, *Pieter Dupont*, Oisterwijk 1947, nr. 84.

Herk.: Geschenk van mevrouw D. de Hoop Scheffer, Amstelveen, 1980 (inv.nr. 1980:91).

Afb. 23. EMIL ORLIK (Praag 1870–1932 Berlijn).

Mannen in een winters bos. Kleurenhoutsnede, gedrukt in grijsblauw en zwart op wit papier, 465 × 465 mm, met potlood gesigineerd.

Opm.: Waarschijnlijk maakte Orlik de houtsnede tussen 1904 en 1906, dus na zijn reis naar Japan (1900–1901). De van de Japanse houtsneden afgeleide techniek paste hij al toe vanaf 1896, echter dan alleen nog op klein formaat. Het onderwerp sluit aan bij

zijn vroege werken met Boheemse motieven.

Herk.: Kunsthandel Christopher Drake, Northlew. Aankoop uit het F. G. Wallerfonds, 1980 (inv.nr. 1980:171).

I

2

3

4

7

8

10

11

12

13

14

15

16

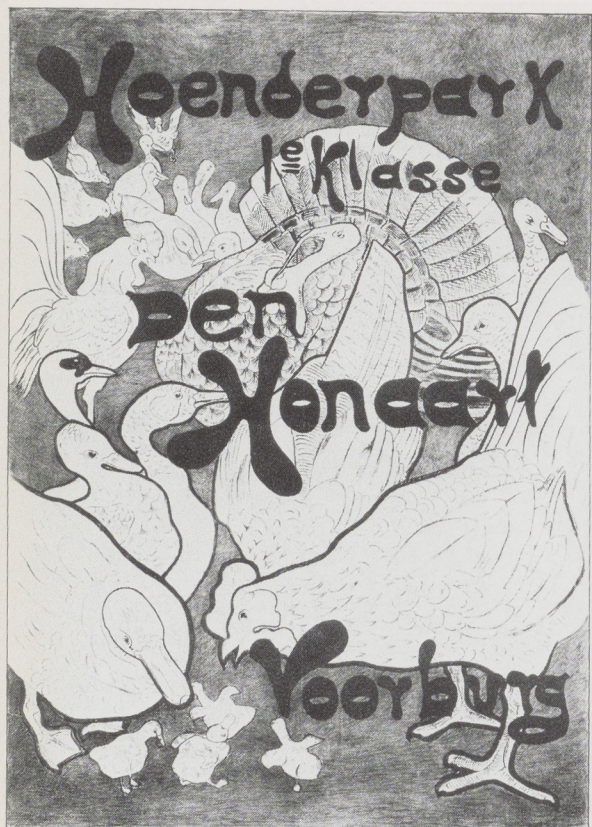
17

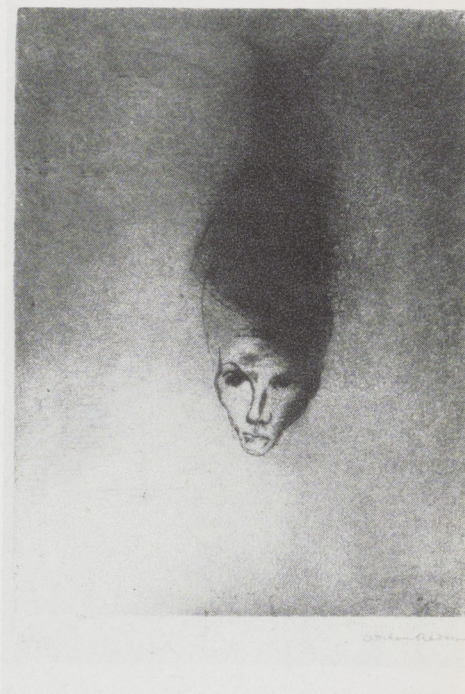
18

19

20

21

STEINLEN.

Dupont

